

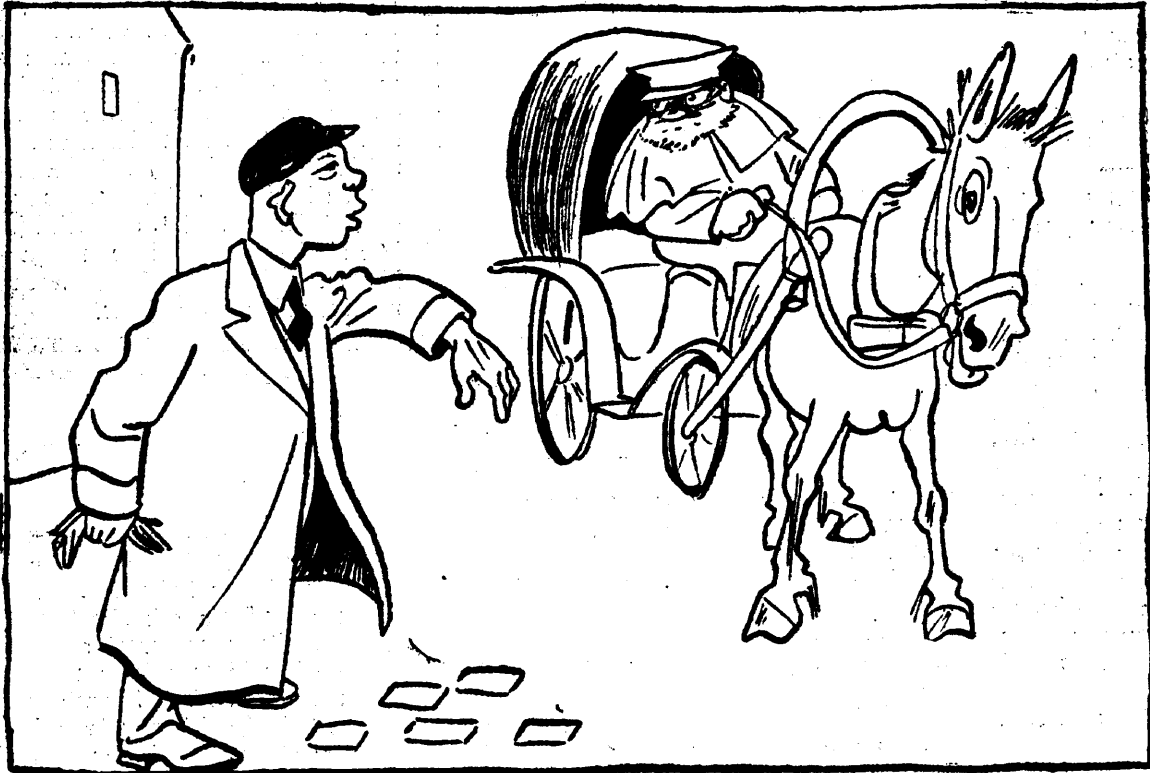
SÄDEMED

Toimetajad: Remulus Tiitus ja Rich. Janno.

Pühapäeval, 20. septembril 1936. a.

23 aastaküik.

Esimene stuudium

„Läbikukkumise tõttu arstiteaduskonnas pidin astuma loomaarstiteaduskonda, — olgu, sõidame siis hobusega.“

Punane „safran“

Ungari humorist E. Vagy

On pühapäev. Ja sajab. Mida teevad inimesed sellistel päevadel? Oiglane istub kodus, unistab ja mängib kaarte, on täisõõnud ja rahul. Temal on see ilm hea küllalt. Peen ja suursugune, kes omab auto, läheb teatrisse või võtab oma juures külalisi vastu, kellele saab suurejooneliselt vestelda. Ükski vihm ei saa teda segada. Aus ja sirgjooneline kodanik istub oma alatise laua juures kohvikus, vannub halva ilma ja poliitika üle ning annab kaasmaailmale mõista, et inimsool oleks tunduvalt parem, kui tema ise kord...

Kodutu aga konutab kohviku nurgas, lehtitseb seda ja teist pildiajakirja, avastab neist, kuidas klib tublide ja ettevõtlikkude inimeste käsi, ja unistab, kuis oleks, kui tema... sest kodutu elab ju illusioonidest.

Mõnikord kohtab ta ka mõnda inimest sellest rahvast tulvil üksilduses. Täna näiteks.

Kohvikusse astus tore mees, kes pikke ja rahulikkude sammudega astub läbi kohviku ja istub minu laua juures. Milline au mulle! Haritud inimene ta on, sest ta küsis nii viisakalt, kas ma luban...

„Palun väga,“ vastan ma ja lähtun nii, nagu oleks ma mees suurmaailmast.

Enne seda juhtumit oli ungari kapell hakkama saanud usutamatu kunstnikuga, ja ma kahetsesin, et minu lausnaber, haritud mees, liiga hilja kohale jõudis selle nautimiseks.

Primas nimelt tahtis teha mulle väikest rõõmu. Võib-olla teab ta või tunneb ta, et ma vajan teda. Ta mängis iseenesest juba üht kuldunud lugu. Poljakini kannaarilinnu imitatsiooni „Le Canari“. Aga kuidas ta mängis seda, teie armsad! Kuidas nemad mängisid, sest pean ütleva, neid oli kaks. Teine viil võttis endale kompositsiooni, primaar tegelikult kunstniku ettekande: ta sekundeeris vabalt ja meisterlikult oma väikeste kolleegide, määratlevate passaažide ja trilleritega, kellestgi flageoletidest ja hingerõõviva tempoga, mitte ainult tehniliselt hästi, vaid ka muusikaliselt täiuslikult kuigi vähe peentunust. Ungari viiuldajad, kellestgi muusikalisest vahetusest tuleb primaar minu juurde.

„See oli geniaalne, ütlesin. „Selle kallal olete teie vist päevade kaupa viilunud ja lihvinud.“

„Oh, mida teie mõtlete. Seda mängisime meie täna teiskordsest, ilma proovita. Meie istusime täna hommikul oma toas, minu kolleeg ja mina. Ütleisin siis oma kolleegile: Küll on igav ja üksluine päev, mängime midagi. Tema võttis viilu ja mängis seda „Canari“, mängis teda hästi, sest ta on hea muusik. Ja mis tein mina? Võtsin samuti viilu ja mängisin talle saatets täpselt seda, mida teie vast kuulsite. Ainult üks kord. Ja nüüd mängime meie seda ad libitum, ikka peast loomulikult. Vabalt mängimine on meie juures peassi. Meie kanname muusikat eneses, taipate teie seda?“

See juhtus, nagu juba mainitud, veerand tundi tagasi.

teisel vast upsakas, või mees ise kuidagi ei vasta tarvilikkudele mõõtudetele.

Siin võiks selline kuldne kesktee leida, et iga õpetaja kirjutab raamatu oma õpilastele.

Ent olgu kuidas ka ei ole, aga seda me peame tunnistama, et oleme suure sammuga edasi jõudnud, võrreldes õndsas tsaaari ajaga. Siis käis üks raamat mitu sugupõlve ja inspektor ei rääkinud siis ka midagi uue ostmisest, kui raamatust veidi kontsa järele oli jäänud. Peaasi, kui seal keisri pilt puhas ja terve oli.

See oli peassi. Kui inimesel ainult lugupidamist oli armulise keisri herra vastu, siis polnud kahtlust, et temast kasvab tark kodanik.

Nüüd on asjad teisiti.

K. Toslem.

Wahetas osad

„Tutvusin hiljuti inimesega, kes pidi mängima esimest armastajati!“

„Noh, ja siis?“

„Ta mängis viimast kaabakat.“

Nüüd istus haritud herra minu laua juures. Kapell mängib Beethoveni „Pastoraalsümfooniat“. Kes teab, võib-olla tahavad mustlased ka temale teha väikest meelehead. Aga ta ei kuulagi, vaid annab mulle vastupidist mõista, et ta tahaks meelaminist vestelda minuga. Millist? Poliitikat. Ta kõneleb valjusti ja ei hooli põrmugi ümbritseva publiku nurinat. Vaba kodanik võib teha ja toimida, kuidas ta tahab.

Mul aga katkes kannatus. Ma haaran toolilt õukese viihiku, ulatan talle selle sõnatult üle laua ja näitan sõrmega märgitud kohale selles. See kõlab järgmiselt: Poliitika on viljitu ja jõude tegevus nendel, kes muud ei oska teha, ja nende elukutse, kes ei oma muud ametit.

Aga ka see selge ja karm vilbe ei mõju. Kõlava naeruga annab ta mulle viihiku tagasi: „Oivaliselt öeldud, tõesti oivaliselt. Õnnelik kumbel ei kuulu ma nende hulka, kes ei oma elukutset, sest ma olen leiutaja.“

Siis jutustab ta mulle pika loo patentidest ja oma vaimu geniaalse-

test saavutustest. „Oodake vaid veidi, siis võite teie igast kaubamajast osta endale soovikohase maha, nagumeie senini olemas olnud sealt sukki, kübaraid ja rõivaid. Igale oma kodu, saab lõõksõnaks. Alaliselt edasitormav leiutajavaim on selle avastanud. Meie elame geniaalses ajajärgus.“

Ta tõmbab teravaksvestetud piliatsi ja joonistab oma leiutise põhijooned lauaplaadile. Kelder julgub teha tagasihoidliku märkuse, kuid sellest hoolib leiutaja veelgi vähem kui publiku protestidest.

Nüüd kannab primaar ette viiulisoolo Wieniavski „Souvenir de Moscou“ — fantaasia vene rahvalaulu motiividel. Kompositsioon oli mulle tundud. Vene rahvalauleks pealkiri on: „Kraanõõ sarafan.“ — punane sarafan.

Primas mängib. Ja nüüd tuleb suur üllatus: „Ahaa, see on ometi midagi. Nüüd, palun, vabandage mind hetkeks, seda pean ma ilmutatavaks kuulma. Ma olen nimelt ka muusik ja olen kord varemini mänginud seda pala viiulil. Tüki nimel on: „Punane safran.“

Traagika

„Sa oled juba kolmes teaduskonnas olnud, — miks sa ühtegi ei lõpetad.“

„Ma ei ole veel otsusele jõudnud, mida õppima hakata.“

Armsad „Sädemed“

Bibliofiil: „Armas sõber! Ma laenasin teile oma raamatukogust viis köidet Molière'i esiväljaandest. Oleks võibolla loomulik, kui kogu teos oleks jälle koos minu juures. Kuna aga minu korduvad palved raamatute tagasisaamiseks jäid tagajärjeks, ja ma ei suuda ära seadida mõtet, et see harukordne teos on kistud puruks, saadan teile ülejäanud seitse köidet. Nii oleks teos vähemalt teie juures täielik.“

„Enne kui anda nõusolekut abilehmiseks minu tütrele, pean teadma, kui suur on teie sissetulek.“ „Jah, 300 krooni kuusi!“ „See juba läheb. See teeks kokku minu poist kuus antava 300 krooniga...“ „Just, need ma juba arvestasin kaasa!“

„Pea üles ütleva, armuline proua,“ selatas teenijatüdruk. „Näib, et teie mind ei usalda,“ teie kätte isegi veinikeldri ja oma „Ei usalda...“ Ma ometi andsin kirjutuslauavõtmegi!“ „Tõsi küll, proua, aga ükski neist ei sobi.“

„Teie abikaasal on praegusaja kohta haruldasselt kaunis juus. Ta vist väga hoolitseb selle eest?“ „Jah, lugu õhtu ema paneb omad lekid luku taha,“ ruttab väike poisu isast ette seletama.

Härra: „Kuidas, teie olete juba 32 aastat vana? Teid võib aga kergesti kümme aastat nooremaks pidada.“

Daam: „Teie meelitate!“ Härra: „... sest on palju 22-aastasi, kes kümme aasta võrra vanemad välja näevad!“

Mees saalis süra: „Poku on ikka üks toredamad sportidest!“ „Olete ka poksi?“ „Ei, olen hambast.“

Tädi: „Tead sa, pois, mis saab väikestest poistest, kui nad valetavad?“

Prits: „Jah, tean, nad sõidavad tänavarudele poole hinnaga.“

Kuulus psühholoog pidas loengut: „Ja seepärast, minu daamid ja härrad, arvan ma, et kangakaelsetel inimestel on enamikus sinised silmad.“ Hääl publiku seast: „Oige, härra professor, eriti hiljem!“

„Teie proua näeb väga haiglane välja.“

„Jah, ta vaesekene kannatab ikka veel närviõõli tagajärgede all. Ta külastas paar päeva suvehooaja kübarate lõppväljamüüke, ja seni kui ta ühes äris kübaraid pähe passides oli oma kalli veluurkübara jätkud letile, oli see vahepeal maha müüdud!“

„Armuline proua,“ lausub teeni- ja ärritatult, härra lamab meelelma, kuseta põrandal, hoides kramplikult mingit kirja käes. Tema kõrval lamab suur pappkarp... „Tore,“ juubeldas majaproua. „Siis on ometi kord mu kübar pärale jõudnud!“

—<>—

Hiilgevorm

Miks sportlastel ei õnnestu teinekord näidata oma suursaavutusi!

Stadionil juhtus neil päevil kohutav õnnetus. Spordiselt „Pingutuse“ suurtel jooksuvõistlustel.

Neis oli peanumbriks, mida meie spordipublik juba ammu oli oodanud ning igatsenud, 3000 Em (Eesti meetri) maailmarekordi purustamine. Selles pidi ühtlasi päevakorraale tõusma senikuulmatu ja -nägematu jooksutäht Justus Tomat.

Tomat on suurepärase võimetega varustatud jooksutalent. Säärast pole veel olnud kogu spordialaloo.

Treener Peeter Kliisu on 3 aastat ja 2 kuud treeninud Tomatit ülalnimetatud 3000 meetris ja just selles suunas, et saaks

teoks maailmarekordi põrmuvarisemine. Ainult see siht seisis silme ees. Enne seda ei tohtinud Tomat osa võtta ühestki võistlusest, et ta veel alavormis olles ei kaotaks oma erkust ega tahet suure ülesande teostamiseks.

Kliisu oli pidanud treeningut täpsa tabeli järgi, mille järgi Tomati hiilgevormi tõusmine pidi sündima selle kuu 13-ndal päeval, kell 11.45 enne lõunat. Misuguseks ajaks oli ka määratud 3000 m jooksu algus nimetatud võistlustel.

Enne jooksu algust sündis siiski säärane piinlik vahejuhtum, et võistlusejuhtide saatuseliku tähelepanematus tõttu,

mis loodetavasti enam kunagi ei kordu, kuidagi moodi spordiväljakule sattus ringi kolama kaks lehma. Need ei hoolinud spordivõistlustest põrmugi ja trallisid mööda sõranda edasitagi, nii et nende äraajamine võttis aega umbes pool tundi.

Kui niimoodi need ennenägematud kontvõõrad viimaks olid aetud tagasi karjamaale ja jooksurada vahepeal tekkinud lisandusist puhastatud, võis alata 3000 m jooks.

Siis juhtuski õnnetus. Põnevusega oodatud tiputäht, jooksugeenius Justus Tomat ei hakkand hoopiski liikuma. Hiilgevormi oli tõrjuma, saabunud täpsate arvestuste järele kell 11.45. Kuid lehmade tõttu oli see aeg lipsanud mööda tervelt poole tunni võrra ja Justus Tomat oli selle andeksandmatu viivituse tõttu juba jõudnud minna täielisesse ülivormi. Treeneri ütluse järele kulub nüüd vähemalt 3 aastat, enne kui Tomat suudab uuesti tõusta hiilgevormi.

Kuid seks ajaks on tal juba niipalju vanadust kuklas, et vaevalt jooksamisest enam midagi välja tuleb.

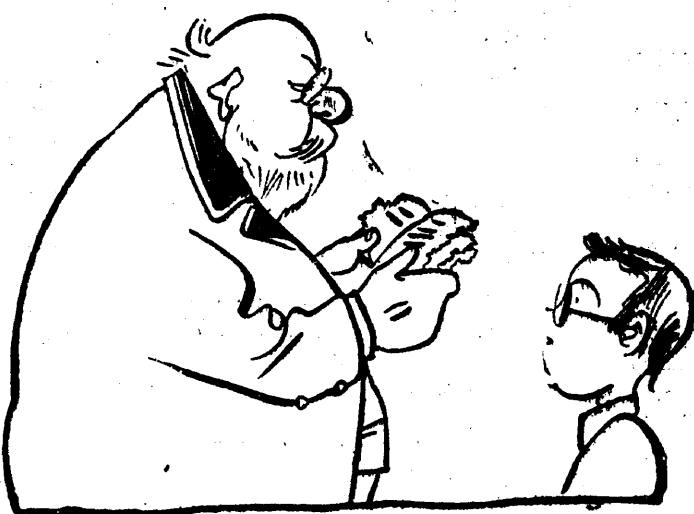
Tomat viidi kanderahmil koju. Publik oli rüütelik ja avaldas talle elavat poolehoidu. Ühtlasi saadeti jooksugeeniusele lohutuspreamiaks limonaadikorv.

Olli

tagasi: Rakveres elab 10.232 inimest. Tapal 2473. Kui suure protsendi moodustab Tapa elanikkude arv Rakvere elanikkude arvust?

Olesandel poleks ju viga, kui praegu võib olla Rakveres mitte ei elaks 10.233 inimest ja Tapal 3117. Laps loeb matemaatika tunnis, et Tapal on 2437 inimest, aga maadeaduse õpetaja räägib hoopis teisest keelt. Nii võib lapsel arvamine tekkida, et õpetaja ei tea õieti isegi, mille tõttu suureneb noorukis umbusk oma õpetajate ja üldse terve teaduse vastu.

Ja see on halb. Asja teine külg peitub aga ka selles, et kõik õpetajad pole rahul ühe kolleegi kirjutatud raamatu õppemetoodiga. Naine on

... peaasi kui keisri pilt puhas ja terve oli...

TOSLEMI KIRJAD

Õpperaamatutest

Meil kurdetakse juba kauemat aega kooliraamatute rohkuse üle. Räägitakse, et iga mees, kes kolm aastat õpetaja olnud pidavat kirjutama mõne õpperaamatu. Mitte et seda ametlik korraldus ette näeks, — ei, — aga vastasel korral langeks selle mehe prestiiž kõvasti oma kolleegide silmis ja ka õpilaste silmis. See oleks kõigepealt ka juba jube traditsiooni rikkumine. „Ah mis,“ mõeldakse, „vot kus pedagoog, — ei mõista raamatutki kirjutada.“

Sest mille muuga seletada ühe mõistliku inimese käitumist, kes lükkab tagasi kõrvalteenistuse.

Sellepärast siis ka neid raamatuid nii palju, arvatakse.

Ja kui mõni mees üksipäini õpperaamatu kirjutamisega hakkama ei saa, siis heidetakse vähe-

malts kampa, — neli-viis meest ühisel jõul puhuvad näiteks mõnele lugemikule hinge sisse.

Nii räägitakse kurjade keelte poolt, eriti aga lastevanemate poolt, keda puudutab esmajoones see küsimus.

Kainelt vaadates aga võime seletada hoopis teisi asjaolusid.

Kõigepealt, — elu edeneb, teadus edeneb. Mis enne tõeks peeti, on nüüd faktidega põrmustatud. Loomulik, et siis selle järele tuleb ka õpperaamatud ümber korraldada.

Toome mõned näited:

Vabariigi algaastail trükitud aritmeetika õpperaamatus leidis sageli umbes järgmisi ülesandeid: Tööline teeb pävas 10 tundi tööd ja saab selle eest 90 marka. Kui palju teenib tööline tunnis?

Sellist ülesannet praegu õpilasele anda!

Esiteks meil pole praegu olemas mingisuguseid marke, vaid kroonid ja sendid, teiseks, meil on kaheksatunniline tööpäev ja kolmandaks, kus on töökaitse inspektor, et sellise väikse palgaga laseb kurnata inimesi?

Ehk võtame mõne teise ülesande raamatust, mis trükitud aasta